

Nr 318.

Av herr **Thorell m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 251, angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m.

I proposition nr 251 till riksdagen har Kungl. Maj:t föreslagit åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion. Särskild uppmärksamhet har därvid ägnats byggnadsproduktionen för jordbrukets behov.

Jordbrukets byggnadsfråga är synnerligen betydelsefull. Verkställda utredningar ha givit vid handen att kostnaderna för jordbrukets byggnader stå i dålig proportion till den avkastning jordbruket kan ge. Departementschefen framhåller att höga materialpriser, brist på byggnadsteknisk sakkunskap och lönesystemets bristande anpassning efter landsbygdens särskilda förhållanden främst synas vara de faktorer, som i ogynnsam riktning påverka kostnaderna.

I materialfrågans lösning ha jordbrukets organisationer en betydelsefull uppgift. Det torde också kunna förväntas att dessa och därvid framför allt lantbruksförbundets byggnadsförening skola kunna göra positiva insatser för åstadkommande av en prissänkning genom standardisering av byggnadsmaterial, organisation av inköp m. m.

Den brist på teknisk sakkunskap, som förklarats utgöra en av de kostnadsfördyrande faktorerna, är en olägenhet, vars avhjälpande synes böra göras till föremål för det allmännas särskilda intresse. Av uttalanden i propositionen framgår att Kungl. Maj:t har för avsikt att låta utreda lämpligaste planläggningen av en rådgivningsverksamhet beträffande jordbrukets byggnadsfrågor samt att med högst 200 000 kronor stödja en dylik verksamhet.

En aldrig så god rådgivning är emellertid ej tillfyllest för botande av den brist, som här berörs. Dylik verksamhet blir huvudsakligen till gagn för jordbrukarna i deras egenskap av byggherrar. Men den påtalade bristen bottnar också till en viss del däri, att jordbruket ej har erforderlig tillgång på arbetsledare med tillfredsställande kunskap i byggnadsfrågor. Det synes därför önskvärt, att statsmakterna giva ytterligare stöd åt lämplig utbildning på detta område. Avsikten härmed bör dock icke vara att skapa konkurrens med de verkligt fackutlärda byggnadsarbetarna, vilka säkerligen fortsättningsvis komma att ha sin givna plats och betydelse inom jordbrukets byggnadsverksamhet, utan endast att bereda jordbrukarna möjlighet att komplettera den tillgängliga arbetskraften, vare sig denna består av fackutbildade arbetare eller folk från bygden, med kompetent arbetsledning.

Vad slutligen beträffar den tredje kostnadsfördyrande faktorn, lönesystemets bristande anpassning till landsbygdsförhållandena, visar den praktiska erfarenheten att hittills gällande ackords- och mätningssystem, vilket uppbyggt med hänsyn till städernas förhållanden, icke lämpar sig för landsbygden och framför allt icke för jordbruket. Olägenheterna av hittills gällande ackordssystemets tillämpning vid byggen för jordbrukets behov äro mångahanda och väsentliga. Det är icke blott så att ackordsprissättningen över lag är för hög för att kunna bäras av jordbruket. Utan därtill kommer att själva ackordssättningen skett från andra utgångspunkter än som skulle varit fallet, om densamma skett med hänsyn till jordbrukets byggnader.

Det hittills gängse ackordssystemets användning vid jordbruket har mött starkt motstånd från jordbrukarhåll. Utan tvivel har osäkerheten om möjligheten att över huvud kunna utan konflikt slutföra ett bygge mot tidlönsbetalning, även om överenskommelse därom träffats, verkat starkt återhållande på jordbrukarnas byggnadsverksamhet.

Det är därför med tillfredsställelse vi av den här berörda propositionen erfar, att departementschefen funnit de från jordbrukarhåll framförda klagomålen berättigade samt att han ansett förutsättningen för en ur alla parter synpunkt önskvärd utveckling av byggnadsverksamheten för jordbrukets behov vara, att vederbörande parter enas om att arbetet må kunna utföras mot tidlön.

Med hänsyn till att jordbrukarna för sin byggnadsverksamhet behöva använda egentliga byggnadsarbetare samtidigt med gårdens eget folk framstår nämligen vid dylikt arbete tidlönen såsom den naturligaste betalningsformen. Denna omständighet behöver emellertid, såsom departementschefen uttalat, icke utesluta, att överenskommelser träffas om lämpliga ackordsprislistor för sagda byggnadsarbeten. Förutsättningen härför måste emellertid vara, att tillräckliga erfarenheter först vinnas. För ordnandet av jordbrukets byggnadsfråga är det vidare av synnerlig vikt att förhållanden ordnas på sådant sätt, att man tillgodoser jordbrukarnas av departementschefen såsom fullt legitimt betecknade önskemål att utan hinder av organisationerna kunna använda bygdens folk till byggnadsarbete.

Nuvarande byggnadskostnader för jordbrukets behov äro så höga, att den verkliga kostnaden för en nyuppförd bostads- eller ekonomibyggnad icke kan förräntas efter skäligen procent, varför värdet av dylika byggnader omedelbart måste nedskrivnas avsevärt. Den värdenedskrivning som måste ske framgår bl. a. därav, att ett jordbrukstaxeringsvärde efter nybyggnad sällan höjes och aldrig tillnärmelsevis i den grad som byggnadsutgifterna bort föranleda. Brandförsäkringsvärdena å ett jordbruks byggnader närma sig oftast och överstiga ej sällan jordbrukets hela taxeringsvärde.

Det torde emellertid vara omöjligt att i framtiden acceptera en sådan driftskalkyl för jordbruket, som måste verka återhållande på dess nybygg-

nadsverksamhet. Under en kortare tidrymd kan visserligen jordbrukets nybyggnadsbehov eftersättas, men på lång sikt måste det vara nödvändigt att jordbrukets byggnadsverksamhet återföres till normal omfattning, såvida ej näringens standard och utveckling skola äventyras. Knappheten på arbetskraft, särskilt för bondejordbruken, nödvändiggör i sin tur en stark rationalisering även av byggnadsbeståndet.

Förutsätter man, att jordbrukarna skola bära de kostnader för sin byggnation som undan för undan påtvingats dem, måste såsom en naturlig slutsats följa, att jordbrukarna genom ökade produktpriser äro nödsakade skaffa sig motsvarande ersättning. Den prisförhöjning som härav måste följa kan icke stå i överensstämmelse med samhällsintresset.

Den mening, som fått sitt uttryck i departementschefens här berörda uttalanden, har emellertid formen endast av ett önskemål. Avgörandet av frågan om särbestämmelser rörande byggnadsarbete för jordbrukets behov och dessa bestämmelsers närmare innebörd har — såsom rätt och riktigt synes vara — i första hand lagts i parternas händer. Nu kan det emellertid tänkas att det — denna rekommendation till trots — icke kommer någon partsuppgörelse till stånd enligt de i propositionen uppdragna linjerna. Det är för jordbruksnäringen och därmed för landet i dess helhet av betydelse att statsmakterna i dylikt fall på lämpligaste sätt åstadkomma en lösning av frågan.

Under hänvisning till det anförda få vi hemställa att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära

dels åtgärder för stödjande av viss byggnadsteknisk utbildning på landsbygden,

samt dels att Kungl. Maj:t, därest svårigheter skulle möta att avtalsmässigt få en uppgörelse till stånd, måtte på lämpligt sätt åstadkomma, att de av oss i anslutning till i propositionen angivna riktlinjerna för ordnandet av jordbrukets byggnadsfråga bliva tillämpade.

Stockholm den 30 maj 1941.

| | | |
|--------------------------|------------------------|----------------------------|
| <i>E. Thorell.</i> | <i>Gunnar Persson.</i> | <i>Gösta Liedberg.</i> |
| <i>Stig Janson.</i> | <i>T. G. v. Seth.</i> | <i>C. Oscar Nolin.</i> |
| <i>Birger Anderson.</i> | <i>Arvid Karlsson.</i> | <i>Gustav Nilsson.</i> |
| <i>Ernst V. Staxäng.</i> | <i>David Larsson.</i> | <i>Rickard Westerdahl.</i> |
| <i>B. T. Stattin.</i> | <i>Eric Hansson.</i> | |